

Leila Niemi-Murola

dosentti, erikoislääkäri
kliininen opettaja, HY
HYKS, ATeK, Anestesiologian ja tehohoidon yksikkö
leila.niemi-murola(a)hus.fi

Entrustable professional activities -intensiivikurssi

8.–10.2.2018

Utrecht

Hollanti

► Luottamukseen perustuva pätevyys (entrustable professional activity, EPA) on ennalta määriteltujen kriteerien mukaisen, erikoisalalle ominaisen toiminnon valvottu suoritus, joka oikeuttaa erikoistuvan lääkärin suorittamaan tehtävän aiempaa itsenäisemmin.

Professori Olle ten Cate esitteli EPA-konseptin jo vuonna 2005 (1). Ensimmäiseen aihetta kuvaavaan artikkeliin liittyy hauska tarina: lehden päätoimittaja oli alun perin ehtinyt jo hylätä jutun, mutta yllättäen lehteen tarvittiinkin täytettä ja päätoimittaja poimi ten Caten artikkelin roskakoristaan. EPA sai ilmaa siipiensä alle, ja ten Cate onkin pitänyt aiheeseen liittyviä työpajoja useissa kongresseissa (2). Nyt alan johtavat tutkijat (2) järjestivät ensimmäisen kerran asiaan keskittyvän intensiivikurssin, johon minulla oli ilo osallistua, kiitos SAY:n myöntämän matka-apurahan.

Ensimmäinen ja viimeinen kurssipäivä järjestettiin Utrechtiin vanhimmassa talossa, 1200-luvulta peräisin olevassa linnoituksessa. Sisältö se oli täysin modernisoitu ruokasalin kattopalkkeja lukuun ottamatta. Järjestäjät olivat lähettäneet etukäteen kurssimateriaalin sähköisenä, ja sen mukana oli hyvin kattava kirjallisuusluettelo. Jokainen oli lähettänyt valokuvansa ja lyhyen

kuvauksen itsestään, mikä helpotti tutustumista. Kaikki kurssilla esitetyt diat jaettiin samoin sähköisesti, mikä helpotti muistiinpanojen tekemistä. Olin jo Duodecim-lehden katsausta (3) kirjoittaessani perehtynyt alan kirjallisuuteen varsin perusteellisesti, mutta suuri osa suosittelusta kirjallisuudesta oli sen jälkeen julkaistuja. Olin yllättynyt huomatessani, miten itsekin olin sivuuttanut takana olleen ideologian ja keskittynyt vain arviointityökaluun.

Arvioinnissa reliabiliteetti ja validiteetti ovat tärkeitä asioita, ja ne voidaan helposti varmistaa monivaihtokysymysten tilastollisella analyysillä. Samoin kliinisen näyttökokeen, OSCE:n (Objective Structured Clinical Examination), tilastollinen analyysi on sääntö maissa, joissa se on pakollinen (esim. US Medical Licensure Examination:n vaiheessa II). Kliinisen työn arvioinnin oikeellisuutta sen sijaan on lähes mahdotonta saada vedenpitävästi todistettua.

EPA-arvioinnin tekee haasteelliseksi se, että arvioinnin keskiössä on potilasturvallisuus. Oletetaan, että meillä on uusi, hieno auto ja sen takapenkillä on perheen kuopus turvaistuimessaan. Mitä osaamista edellytämme ihmiseltä, jonka päästämme ratin taakse? Oman turvallisuutemme kanssa saatamme ottaa

isompia riskejä kuin vastuullamme olevan ihmisen kohdalla arvioimme hyväksyttäväksi. Aina jää sijaa epävarmuudelle – tosiasioihinkin pohjaava päätöksenteko perustuu luottamukseen.

Luottamukseen perustuvan pätevyuden perustana on neljä asiaa: osaaminen (*ability*), rehellisyys (*integrity*), luotettavuus tai tasalaatuisuus (*reliability*) ja nöyryys (*humility*). Arvioitavalla tulee toisin sanottuna olla asiaankuuluva osaaminen, työn tulee olla tasalaatuista ja ennakoitavaa, hänen tulee pystyä rehellisesti kertomaan vaikeuksistaan ohjaajalle, tunnistaa oman osaamisensa rajat ja osata oikea-aikaisesti pyytää apua. Nämä asiat saattavat tuntua itseltään selviltä, kunnes kohtaa ongelmallisen ohjaustilanteen, jossa näissä osaamisalueissa on selviä puutteita.

Ensimmäisellä luennolla kirkastunut asia oli, että kompetenssi eli osaaminen on yksilön ominaisuus, EPA taas on työn yksikkö. Olemme siis siirtymässä yksilön ominaisuuksien arvioinnista siihen, miten tämä henkilö selviää hänelle annetusta tehtävästä. Ensin opiskelija vain katselee erikoislääkärin työtä, sitten hän saa tehdä toimenpiteen suoran ohjauksen alaisena. Kolmannessa vaiheessa erikoistuva saa jo tehdä toimenpiteen epäsuoran valvonnan

Kurssin ensimmäinen ja viimeinen päivä järjestettiin Utrechtin vanhimmassa rakennuksessa, 1200-luvulla rakennetussa linnassa.

omaa kantaamme ja toisaalta löytää heikkoudet vastapuolen argumenteissa.

Järjestäjät olivat suunnitelleet kurssiin sopivasti taukoja ja yhteistä ateriointia, jonka aikana pääsimme hyvin verkostoitumaan keskenämme. Osa meistä oli pidemmällä EPA-työssä kuin toiset, mutta jokaisella oli tarjota jotakin muille hyödyllistä osaamista. Kurssilla oli kolme opettajaa Lundin yliopistosta Ruotsista, ja huomasimme omaavamme yhteisiä tuttajakin. Toivottavasti tästä kehkeytyy kaunis yliopistojen välinen yhteistyö perusopetuksen osaamisperustaisen arvioinnin kehittämiseksi.

Heti kotiin päästyäni laadin kanadalaisen mallin mukaan kaksi anestesiologian perusopetuksen EPA:a, joita pilotoimme jo keväällä 2018. Anestesiapäivystyksen ajokortti olisi myös hyvä tapa aloittaa EPA-arvioinnin implementointi: mitä erikoistuvan tulee osata, jotta hän pääsee päivystämään takapäivystäjän ollessa puhelimen päässä?

Kiitän Suomen Anestesiologiyhdistystä matka-apurahasta ja toivon, että sen avulla hankittu tieto olisi yhdistykselle mahdollisimman suureksi hyödyksi. ■

Viitteet

1. ten Cate O. Entrustability of professional activities and competency-based training. *Med Educ* 2005; 39: 1176-77.
2. ten Cate O, Chen HC, Hoff RG ym. Curriculum development for the workplace using entrustable professional activities (EPAs): AMEE Guide No. 99. *Medical Teacher* 2015; 37: 983-1002.
3. Niemi-Murolo L. Luotettavasti osoitettu pätevyys (EPA) uudistaa erikoislääkärinkoulutuksen käytäntöä. *Duodecim* 2017; 133: 77-83.
4. Wisman-Zwarter N, van der Schaaf M, ten Cate O ym. Transforming the learning outcomes of anaesthesiology training into entrustable professional activities: a Delphi Study. *Eur J Anaesthesiol* 2016; 33: 559-67.
5. https://afmc.ca/sites/default/files/documents/AFMC_Entrustable_Professional_Activities_EN_0.pdf

alaisena. Suomessa erikoistuvat usein aloittavat tästä vaiheesta, mikä tekee EPA:n implementoinnin hieman haasteelliseksi. Neljäs vaihe on itsenäinen toiminta, jolloin esimerkiksi takapäivystäjä on puhelimitse tavoitettavissa.

EPA:ssa kiintoisaa on, että siirtymiset vaiheesta toiseen perustuvat tarkoin määriteltyihin kriteereihin, jotka ovat sekä arvioijien että erikoistuvien tiedossa. Kävimme pienryhmissä läpi useita EPA-kompetensseja pohtien niiden rakennetta ja soveltuvuutta arviointiin. Onko käsiteltävä osaamisalue tarpeeksi hyvin rajattu ja miten sitä voitaisiin arvioida?

Anestesia-alueena minua kiinnosti erityisesti kurssin ennakkomateriaalinakin ollut EJA:ssa julkaistu artikkeli hollantilaisen erikoislääkärinkoulutuksen EPA-arvioinnista (4). Aihepiirit valitaan niin kutsutulla Delphi-menetelmällä, jossa osallistujat pisteyttävät aiheet, osa putoaa pois ja kolmannen kierroksen seurauksena on lista eniten kannatusta saaneista aiheista. Tutkimustyöryhmän vetäjä, professori Reinier Hoff, oli yksi kurssin vetäjistä ja sain mahdollisuuden haastatella häntä tauon aikana. Hollannissa on valmistunut 40 EPA:a: 28 kaikille yhteistä ja 12 syventävää. Valitettavasti niiden materiaali on saatavilla lähinnä hollanniksi.

Englanniksi on käännetty vain yksi näistä, ja sen saimme luettavaksemme osana kurssimateriaalia.

Perusopetuksen kannalta oli antoisaa, että toinen kurssin vetäjistä oli professori Claire Touchie, joka oli ollut mukana laatimassa kanadalaisista perusopetuksen EPA-kokoelmaa (5). Olin aiemmin lukenut niistä ja sivuuttanut ne mielenkiinnottomina, mutta alustuksen kuultuani sytyin toden teolla. Luottamukseen perustuvan päätöksenteon pitäisi olla dikotominen eli arvioitu ainoastaan akselilla kyllä tai ei. Perusopetuksessa ei tarvitse määritellä viittä luottamuksen astetta – jako luotettaviin ja lisäharjoitusta tarvitseviin opiskelijoihin riittää hyvin.

Kurssiin sisältyi kiinnostava ryhmäharjoitus hankalista arviointitilanteista. Ensimmäisessä skenaariossa vain kolme kuukautta aiemmin epäsuoran valvonnan alaisena toimimaan oikeutettu henkilö oli tehnyt hoitovirheen. Toisessa tapauksessa suoran valvonnan alaiseksi jätetty henkilö valitti arviointipäätöksestä. Ryhmä jaettiin puoliksi, tutkintaviranomaisiin ja arviointilautakuntaan – pääsimme siis toimimaan sekä syyttäjän että puolustajan rooleissa. Harjoitus oli hyvin kiinnostava, sillä molemmissa rooleissa me kokeneet arvioijat osasimme hyvin perustella